

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรรณิการ์ ชมดี. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2524.
- กวิละ ปัดดา. ปัญหาอุปสรรคในการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไปปฏิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณี สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก. 2542.
- กองวิชาการและแผนงานสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. เอกสารเผยแพร่ ฉบับที่ 153, กุมภาพันธ์ 2532.
- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. แนวความคิดว่าด้วยรัฐ. วารสารกฎหมาย 21, 1 (พฤษภาคม 2544): 296.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฝ่ายติดตามและประเมินผลกองวิชาการและแผนงานสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. รายงานประจำปี 2543. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2544.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฝ่ายติดตามและประเมินผลกองวิชาการและแผนงานสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. รายงานประจำปี 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2545.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฝ่ายติดตามและประเมินผลกองวิชาการและแผนงานสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. รายงานประจำปี 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2546.
- ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. การเมืองและพรรคการเมืองของไทยนับแต่ยุคแรกถึงยุคปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2511.
- คณะทำงานวาระทางสังคม. ฐานทรัพยากรกับความมั่นคงของชีวิตประชาชน. กรุงเทพมหานคร: 2546.
- คณะนักศึกษาวิชาพัฒนาเศรษฐกิจรุ่นที่ 4. รายงานการศึกษาและดูงานพัฒนาการเศรษฐกิจ ณ สาธารณรัฐจีน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งนคร, 2507.
- คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม. กฎหมายและนโยบายในเรื่องธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย : ช่วงเปลี่ยนผ่านที่วาทวนลับสน และคลุ่มเครือ. ใน ธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธาร, 2544.

- คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ. ตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ. แนวทางเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ปัญหา อุปสรรค และทางออก. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2545.
- ชวรัตน์ เชิดชัย. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2527.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. กฎหมายและการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- เชาวนะ ไตรมาศ. รัฐสัญญาประชาคมกับการปลุกกระแสสำนึกใหม่ของการเมืองภาคประชาชน. วารสารศาลรัฐธรรมนูญ 2 (กันยายน-ธันวาคม 2543) 47.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. ที่ดินของรัฐในเขตปฏิรูปที่ดิน. วารสารกฎหมาย 11 (กรกฎาคม - กันยายน 2530) 60.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนา. ใน จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (บรรณาธิการ), การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2523.
- เทียมทัน อุณหะสุวรรณ. การควบคุมการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่เกษตรกรได้รับกรรมสิทธิ์จากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. การออกเสียงประชามติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. ๒๕๔๐). วารสารศาลรัฐธรรมนูญ 4 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2545) 53.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. กลวิธี แนวทาง วิธีการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน. ใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ), การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภากการพิมพ์, 2527.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. กฎหมายมหาชน เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2544.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. การมีส่วนร่วมในกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อม: เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย. ใน ธรรมมาภิบาล การมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธาร, 2544.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. ตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- ปธาน สุวรรณมงคล. ทศนะบางประการในเรื่องสภาตำบลกับการมีส่วนร่วมของชุมชน. ใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ), การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภากการพิมพ์, 2527.

- ประกาศรี พัทธ์สินสุข. การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสุพรรณบุรี. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.
- ประดิษฐ์ มัชฌิมา. การปฏิรูปที่ดินในประเทศญี่ปุ่น. ใน ดร.ณรงค์ สินสวัสดิ์ (บรรณาธิการ), การปฏิรูปที่ดิน, กรุงเทพฯ : แพร์พิทยา, 2519.
- ประดิษฐ์มธุธรรม, หลวง (ปรีดี พนมยงค์). เค้าโครงการเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: ประจักษ์การพิมพ์, 2517.
- ประภัสสร บุญประเสริฐ. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชาชน จำกัด, 2530.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. นิติปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- พนัส ทัศนียานนท์. มุมมองด้านกฎหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อม. ใน ธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธาร, 2544.
- พิชัย แยมละออ และสายัณห์ ธนุรัตน์. ปรัชญาพื้นฐานการปฏิรูปที่ดิน. ใน ปฏิรูปที่ดินในอนาคต ครบรอบวันสถาปนา 29 ปี สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. กรุงเทพมหานคร: 2547.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบันใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ), การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภาการพิมพ์, 2527.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน ยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภาการพิมพ์, 2527.
- ภาสกร ชุนหุไร. คำอธิบายประมวลกฎหมายที่ดิน ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: 2536.
- ภูริชญา วัฒนรุ่ง. ปรัชญาและพัฒนากฎหมายมหาชน. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2543.
- มาโรจน์ ขจรไพศาล. มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการทำประโยชน์ที่ดิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- มูลนิธิสถาบันที่ดิน. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง โครงการศึกษาการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดินและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์และกฎหมายเพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินเกิดประโยชน์สูงสุด. กรุงเทพมหานคร: 2544.
- ไมตรี เด่นอุดม. วิกฤตการณ์ในประเทศไทยระหว่างปี 2473 – 2475: โลกพระศรีอารีย์ ของปรีดี พนมยงค์. กรุงเทพมหานคร: 2516.

- ลัคนา มากเจริญชัย. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2543.
- วรรณการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์. ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ
ครอบครัวและชุมชนพัฒนา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนดวงแข เขตปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- วรเวทย์ ชำรงธัญลักษณ์. การปฏิรูปที่ดินในญี่ปุ่นในทัศนะนักปฏิรูปที่ดินไทย. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2527.
- วันชัย วัฒนศัพท์. การมีส่วนร่วมของประชาชนของสังคมไทย. ใน ธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วม
ของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สาย
ธาร, 2544.
- วิษณุ เครืองาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงสุทธิ
การพิมพ์, 2530.
- สนธิ บางยี่ขัน. การจัดที่ดิน ใน นครศรี สิ้นสวัสดิ์ (บรรณาธิการ) การปฏิรูปที่ดิน. กรุงเทพฯ :
แพรวพิทยา, 2519.
- สรรเสริญ อัจจุตมานัส. ปัญหาการบุกรุกทำลายป่ากับการแก้ไขโดยวิธีการปฏิรูปที่ดิน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2540.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2539.
- สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : แนวคิดและแนวปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2546
- สิตา เจตน์. ฟิลิปปินส์กับการปฏิรูปที่ดิน ใน นครศรี สิ้นสวัสดิ์ (บรรณาธิการ), การปฏิรูปที่ดิน.
กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, 2519.
- สีบ วิเศษโส. คำอธิบายประมวลกฎหมายที่ดิน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2513.
- สุทธิพร จีระพันธ์. การปฏิรูปที่ดินในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2540.
- สุชาวัลย์ เสถียรไทย. บทสรุปและสังเคราะห์ประเด็นสำคัญ. ใน ธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธาร,
2544.
- สุนทรี่ ชาราคิณ. การมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาภาวะ
มลพิษอากาศและกลิ่นเหม็นในเขตเทศบาลตำบลมาบตาพุด จังหวัดระยอง.

- วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2542.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลัย. รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิทักษ์รักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2545.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลัย และคณะ. การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนทดแทนความเสียหายต่อสุขภาพจากมลพิษ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- สุพจน์ ด่านตระกูล. ชีวิตและงานของ ดร. ปรีดี พนมยงค์. กรุงเทพมหานคร: ประจักษ์การพิมพ์, 2518.
- สุพร เสียนลาย. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ศึกษา เฉพาะกรณีนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539.
- สุเมธ ทรายแก้ว. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดอุดรราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคม สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. ความเป็นมาของการจับจองที่ดินในประเทศไทย. 2524.
- สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. ความเป็นมาของการปฏิรูปที่ดินในประเทศ. 2519.
- สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. จึงมาถึงซึ่งวันนี้. 2546.
- ศรินยา จันทสุทธิบวร. บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ โครงการบัณฑิตศึกษาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันพัฒนบริหาร ศาสตร์. 2542 .
- อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์. กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินในประเทศไทย. วารสาร กฎหมาย 20 (พฤศจิกายน 2543) 141-150.
- อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์. นโยบายและปัญหาเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน. วารสารกฎหมาย 16 (เมษายน 2539) 36.
- อนุภาพ ธีรลาภ. การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2528.
- อนุสรณ์ ลิ้มมณี. การปฏิรูปที่ดินในไต้หวัน ใน ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (บรรณาธิการ). การปฏิรูปที่ดิน. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2519.

อมรา พงศาพิชญ์, กอบกุล ภูธรารณ และคนอื่นๆ. โครงการศึกษาพัฒนาการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม: รายงานฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ภาษาอังกฤษ

Arnstein. A Ladder of citizen participation in Classic reading in urban planning. J.M. Stein, editor. New York: Mc Graw Hill, 1995.

Appendini, K. Land regularization and conflict resolution: the case of Mexico[Online]. (n.d.) Available from: <http://www.fao.org/DOCREP/005/Y3932T/y3932t04.htm> (2004, June).

Cohen, J. M. and Uphoff, N. T. Participation's Place in Rural Development: Seeking clarity through Specificity. World Development (1980).

Nakamura, J. I. Meiji Land Reform: Redistribution of Income, and Saving from Agriculture, Economic Development and Cultural. (July, 1966).

Lipton, M. Toward in Land Reform in Peasant, Landlord and Government David Lehman, editor. New York: Holmes and Meier Publishers, 1974.

Powelson, J. P. "Land tenure and Land Reform: Past and Present," Land Use Policy Vol. 4 No. 2 (April 1978).

Ladejinsky, W. Land Reform in Agrarian Reform as Unfinished Business: The Selected Papers of Wolf Ladejinsky, Louis J. Wlinsky, editor. London: Oxford University Press, 1977.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ร่างพระราชบัญญัติ

การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๔)

พ.ศ. ....

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ..

เป็นปีที่ ๖๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

“ทั้งนี้ ส.ป.ก. มีหน้าดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร การสหกรณ์ ชุกรกิจชุมชน และให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วมกับ ส.ป.ก. ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการจัดรูปที่ดิน การพัฒนาอาชีพและรายได้ รวมถึงการพัฒนาของหน่วยงานของรัฐอื่น”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๒ ให้มีคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประกอบด้วย

(๑) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ

(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ อธิบดีกรมบัญชีกลางและให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ

(๔) กรรมการผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนสามคน

(๕) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสามคน โดยแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ด้านการบริหารหารจัดการที่ดินหรือปฏิรูปที่ดิน

(๖) กรรมการผู้แทนเกษตรกรจำนวนสี่คน

กรรมการตาม (๔) (๕) และ (๖) ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากคณะกรรมการสรรหา ทั้งนี้ การสรรหาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

“มาตรา ๑๓ ในท้องที่ที่มีการจัดตั้งสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดแล้ว ให้มีคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำจังหวัดขึ้นคณะหนึ่งในจังหวัดนั้น เรียกว่า “คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด” ประกอบด้วย

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดจังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน ผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง ป่าไม้จังหวัด ผังเมืองจังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด โยธาธิการจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด นายอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ และให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

(๓) กรรมการผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนสองคน

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเจ็ดคนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคัดเลือกจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินจำนวนสามคน ผู้แทนเกษตรกรจำนวนสามคน ผู้แทนชุมชนท้องถิ่นจำนวนหนึ่งคน

กรรมการตาม (๓) และ (๔) ให้คัดเลือกจากคณะกรรมการสรรหา ทั้งนี้ การสรรหาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

“มาตรา ๑๓ ทวิ ให้มีคณะกรรมการสรรหาขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อทำการคัดเลือกบุคคลตาม มาตรา ๑๒ (๔) (๕) และ (๖) และ มาตรา ๑๓ (๓) และ (๔)

คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วย

(๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน

- (๒) ปลัดทุกกระทรวงเลือกกันเองให้เหลือสามคน
- (๓) อธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน
- (๔) ผู้แทนสถาบันชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- (๕) ผู้แทนองค์กรภาคเอกชนที่ดำเนินการมิใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้ ซึ่งเลือกกันเองในแต่ละด้านละสองคน จากองค์กรภาคเอกชนที่มีวัตถุประสงค์หลักดังต่อไปนี้
- (ก) ด้านการพัฒนาชนบท การพัฒนาชุมชนเมือง
- (ข) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อม
- (ค) การจัดการเกษตรทางเลือกหรือการจัดการเทคโนโลยีที่เหมาะสม
- (ง) ด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชน หรือการพัฒนาแรงงาน
- หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการ หากเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องคัดเลือกจากบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์ด้านการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และหากเป็นกรรมการผู้แทนเกษตรกร ต้องเป็นบุคคลผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนว่าเป็นผู้รอบรู้ มีความสามารถและภูมิปัญญาอย่างแท้จริง"

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๑๓) ของมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

"(๑๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปที่ดินและการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร"

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๗) ของมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

"(๗) ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนมีหน้าที่ในการร่วมติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในที่ดินและการผลิตเพื่อการใช้ประโยชน์ในที่ดินและแผนการผลิตทางการเกษตร"

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในวรรคแรกของมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๕ ในเขตปฏิรูปที่ดิน ให้ ส.ป.ก. ร่วมกับองค์กรชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สืบราชการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในที่ดิน จำนวนผู้เช่าที่ดิน แรงงานรับจ้างทางการเกษตรและผู้ไร่ที่ดินทำกินในท้องถิ่นนั้น เพื่อการวางแผนการจัดซื้อหรือเวนคืนที่ดินที่มีความเหมาะสมต่อการประกอบเกษตรกรรมในส่วนของเจ้าของที่ดินมีที่ดินเกินสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อนำมาปฏิรูปที่ดิน และเมื่อคณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควรนำที่ดินใดมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินได้ดังต่อไปนี้"

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ การปฏิรูปที่ดินในประเทศไทย ยังไม่สบบผลสำเร็จเท่าที่ควร การดำเนินงานมีอุปสรรคหลายประการ การเข้าถึงความต้องการของเกษตรกรยังไม่ทำได้ทั่วถึงนัก เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและเข้าถึงความต้องการของเกษตรกรมากยิ่งขึ้น สมควรที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในการให้องค์กรชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามีส่วนร่วมในการปฏิรูปที่ดิน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสลิตดา โลกัตถกร เกิดวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2522 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จ
การศึกษานิติศาสตรบัณฑิต จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เมื่อปี พ.ศ. 2543
ในปีการศึกษา 2545 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย